

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 71/2010
29.10.2010

Asia Korvausvaatimus

Korvausvaatimuksen tekijä

A

Virasto Yliopisto

Korvausvaatimus

Yliopisto tulee velvoittaa maksamaan valtion virkamieslain 56 §:n 1 momentin nojalla A:lle 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus, koska A on nimitetty perusteettomiin määräaikaisiin virkasuhteisiin ja koska hänet on ilman pätevää syytä otettu peräkkäin määräaikaiseen virkasuhteeseen.

A on toiminut yliopistossa laulutaiteen lehtorin (lehtorinvirka 133, opetusalan erityisesti kirkkolaulutaide) määräaikaisessa virkasuhteessa viisivuotiskauden 1.8.2003 – 31.7.2008 ja yksivuotiskauden 1.8.2008 – 31.7.2009. Viran tultua avoimeksi keväällä 2009 A haki virkaa, muttei tullut valituksi. A:n virkasuhde yliopistoon on näin ollen päättynyt 1.8.2009.

Määräaikaisten virkasuhteiden syynä ei ole ollut A:n oma pyyntö, sijaisuus tai avoinna olevaan virkasuhteeseen kuuluvien tehtävien hoidon järjestäminen

taikka muu siihen rinnastettava yliopiston toimintaan liittyvä määräaikaista virkasuhdetta edellyttävä seikka.

Kirkkomuusikoiden koulutus on ollut osa yliopiston toimintaa vuodesta 1951. Tällä hetkellä vuosittain opiskelunsa aloittaa noin 15 kirkkomusiikin opiskelijaa. Kirkkolaulutaiteen lehtorin työ on laulunopetusta. Kirkkomusiikin opiskelijoille laulu on osa pääaineopintoja riippumatta siitä, onko laulu pääinstrumentti vai ei. Opintoja on kandidaattitasolla (kaikilla) ja syventymiskohteena maisteritasolla (valinnainen). Opintojaksot ovat laajuudeltaan 20 – 30 opintopistettä. Laulu on osa opinnäytettä, jos opiskelija on valinnut sen syventymiskohteekseen. Yksinlauluopetuksen lisäksi kirkkomusiikin opiskelijoille annetaan opetusta laulupedagogiikassa ja Lied- ja oratorioseminaarissa. Kaiken kaikkiaan lauluopetuksella on tärkeä sija kirkkomuusikon koulutuksessa.

A:n hoitama virka on ns. ap-virka (palkkaluokka A 20), mikä kertoo, että se on perustettu ennen vuotta 1998. Opetus jatkuu osastolla edelleen, sillä 1.8.2009 alkaen kyseessä olevaan virkaan valittiin lehtori toistaiseksi. Kirkkolaulutaiteen opetus kohdistuu erityisesti kanttoreiden koulutukseen ja yliopistolla on ollut ja on edelleen velvoite kouluttaa kanttoreita.

Yksivuotiskauden perusteluissa viitataan laulun opetuksen määriin ja opiskelijoiden valintoihin. Tämäntyyppisen perustelun pätevyyttä on vaikea ymmärtää tilanteessa, jossa opetus kohdistuu tietyn opiskelijaryhmän (kanttorit) kouluttamiseen ja kun kyseisen koulutuksen historia on pitkä ja jatkuvuudestaan ei ole epätietoisuutta. A:n hoitaman tehtävän opetustyön jatkuvuudesta ei siten missään vaiheessa ole ollut epävarmuutta.

Yksivuotiskauden perusteluissa viitataan virkaopetuksen ja sivutoimisen tuntiopetuksen suhteeseen, joka liittyy yliopiston strategiaan, voimavaraohjelmaan ja henkilöstösuunnitelmaan. Kyse on kuitenkin opetuksesta, joka on jatkuvaa ja tehtävät pysyväisluonteisia, joten kyseisen opetuksen hoitaminen tuntiopetuksena ei ole valtion virkamieslain ja -asetuksen mukaista. Näiltä osin henkilöstösuunnitelma voidaan kyseenalaistaa, ja siihen vetoamista määräaikaisuuden perusteluissa voidaan pitää virheellisenä. Lisäksi perusteluissa mainitaan laulumusiikin osaston taloudellinen tilanne, mutta perusteluissa ei ole osoitettu, miten rahoitus liittyy kyseisen viran määräaikaaisuuteen. Päinvastoin, virka täytettiin 1.8.2009 alkaen toistaiseksi.

Korvauksen määrää arvioitaessa on otettava huomioon A:n virkasuhteen kesto yliopistossa. Lisäksi on otettava huomioon yliopiston toiminta virantäytön suhteen ja tämän korvausvaatimuskirjelmässä tarkemmin kuvattu vaikutus A:n terveydentilaan. Vuoden 2009 keväällä A haki aiemmin määräaikaisena hoitamaansa virkaa, mutta pitkään jatkunut sairaus ja siihen liittynyt voimakas lääkitys vaikuttivat ratkaisevasti viranhaussa.

Vastine

Yliopisto on antamassaan vastineessa todennut muun ohella seuraavaa:

Yliopisto kiistää A:n korvausvaatimukset ja niiden perusteet kaikilta osin ja vaatii, että ne hylätään kokonaisuudessaan. Toissijaisesti yliopisto pitää A:n esittämää korvausvaatimusta kohtuuttomana ja vaatii sen hylkäämistä kuusi (6) kuukautta ylittävältä osalta.

A:n virka on ollut yliopiston laulutaiteen virka, opetusalan erityisesti kirkkolaulutaiteen (virka nro 133). Virka on ainoa kirkkolaulutaiteen lehtoraatti yliopistossa. Lehtoraattiin liittyy keskeisen kirkkolaulutaiteen opetusvastuun lisäksi vastuu kirkkolaulutaiteen opetuksen kehittämisestä ja opetuksen koordinoimista, mikä tarkoittaa muun muassa vuosittaista opetussuunnittelua ja oppilaiden sijoittamista eri opettajille. Kyseessä on niin sanottu vastuupettajuus.

A:n ensimmäinen nimitys on ollut nimitys määrääjäksi virkaan. Toinen nimitys on ollut nimitys virkasuhteeseen.

Yliopisto täyttää lehtoraatteja määräaikaaisesti tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Noin kolmannes yliopiston lehtoraateista ja professuureista on täytetty määräaikaisesti. Päätös siitä, täytetäänkö virka määräaikaisesti vai toislaiseksi, tehdään ennen viran avoimeksi ilmoittamista. Päätökseen vaikuttavat monet virka- ja tilannekohtaiset tekijät, joiden pohjalta rehtori tekee kokonaisarvion perusteella päätöksensä virantäyttöselostetta hyväksyessään. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa opetuksen ennakoitu tarve ja sen mahdolliset muutokset tulevaisuudessa sekä yliopiston voimavarojen jako. Määräaikaisuuteen päädytään usein erityisesti silloin, kun virka on uniikki tai potentiaalinen hakijajoukko on tuntematon. Päätökseen vaikuttavia tekijöitä arvioitaessa on otettava huomioon yliopiston yksilöopetuksen luonne ja sen merkitys asiassa.

Yliopisto pyrkii toiminnassaan erittäin korkeaan laatuun. Yksi keskeisimmistä korkean laadun taustatekijöistä on henkilökohtainen instrumenttiopetus (laulu on yksi instrumentti). Henkilökohtaisessa opetuksessa opettaja ja oppilas työskentelevät erittäin läheisessä vuorovaikutuksessa. Kun opetus on yksilöllistä, ovat myös opetustarpeet yksilöllisiä. Opettajalta vaaditaan kontaktiopetuksessa erittäin tärkeitä ihmissuhdetaitoja. Näiden taitojen olemassaoloa on kuitenkin vaikea tai mahdoton arvioida etukäteen, varsinkin kun ne punnitaan vasta suhteessa oppilaiksi hakeutuviin persooniin. Oppimistulosten varmistaminen on opettajan ja oppilaan herkästä suhteesta johtuen vaikeata, mutta silti yliopiston vastuulla.

Musiikissa erilaisia koulukuntia on paljon ja niiden merkitys on suuri. Koulukunnat perustuvat erilaisiin taiteellisiin ja teknisiin painotuksiin ja suuntauksiin. Taiteellisten ja teknisten erojen lisäksi henkilökohtaiseen opetukseen vaikuttaa merkittäväällä tavalla opettajan sukupuoli ja ääniala. Opettajan ammatilliseen kykyyn antaa tarvittavaa opetusta vaikuttaa se, onko hän erikoistunut esimerkiksi ooppera-, operetti-, lied-, oratorio- vai kirkkolaulutaiteeseen. Myös suuntautuminen vanhaan tai uuteen musiikkiin voi vaikuttaa asiaan. Mikäli opettajan tekninen tai taiteellinen suuntautuneisuus tai muut edellä mainitut tekijät eivät vastaa kysyntää, yliopisto ei pysty tarjoamaan opettajalle viran edellyttämää määrää työtehtäviä.

Opetustarve ja yliopiston mahdollisuus tarjota työtä yksittäiselle opettajalle ei riipu pelkästään yliopiston tekemistä linjauksista, vaan siitä, minkälaisia henkilökohtaisia opetustarpeita kulloisillakin opiskelijoilla on. Nämä ovat valtion virkamieslain 9 §:ssä tarkoitettuja viran luonteeseen liittyviä seikkoja, ja niistä johtuu, että työn jatkuvuus ja riittävyys ei ole yliopistossa vain oppiainesidonnainen asia, vaan riippuvainen opettajan taidosta ja persoonasta. Edellä esitetystä johtuu, että pysyvään virkaan nimittämistä on käytetty yliopistossa harkiten. Näin on pyritty välttämään tilanteita, joissa virkaan nimitettäisiin pysyvästi henkilö, jolle ei voitaisi myöhemmin osoittaa riittävää tai edes kohtuullista määrää oppilaita. Jo yksin tämä on perusteltu syy määräaikaisuuden käytämiselle.

Professoreiden ja lehtoreiden määrä laulumusiikin osastolla on rajallinen. Kahden professorin ja kahdeksan lehtorin tulisi kattaa keskeisimmät opetustarpeet ja kyetä vastaamaan tarpeiden jatkuvaan muutokseen. Yliopiston on siis huolehdittava erityisen huolellisesti siitä, että lehtoreiden ammatillinen osaaminen jakaantuu tarkoituksenmukaisesti.

Yliopistossa on yleistä, että niin professorit kuin lehtorit nimitetään ensin viiden vuoden määräajaksi. Viiden vuoden määräaikaisuuden jälkeen virka on määrärahojen puitteissa täytetty pysyvästi, mikäli tarve kyseisen henkilön tarjoamalle opetukselle on osoittautunut jatkuvaksi.

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa oli asetuksella säädetty, että tietyt taideyliopistojen virat, muun muassa yliopiston taiteellista pätevyyttä edellyttävät professorin peruspalkkaiset virat voidaan täyttää määräaikaaisesti. Virkamieslakia säädettäessä tätä oikeustilaa ei ole ollut tarkoitus muuttaa, vaan vain menettelyä: virkojen määräaikaisuus on tehty riippuvaiseksi virastokohtaisesti tehtävästä määräaikaisuuskriteerien arviosta. Valtion virkamieslakia koskevasta hallituksen esityksestä ilmenee, että vuonna 1993 voimassa ollutta luetteloa ei ole ollut tarkoitus jättää: siihen on ennenkin tehty muutoksia useita kertoja vuodessa. Nyt nämä muutokset on siirretty virastojen harkintaan ja vastuulle.

Taiteellisten lehtoraattien täyttäminen määräajaksi on vakiintunut ilmiö taideyliopistoissa. Kyse ei ole satunnaisesta tai lainvastaisesta ilmiöstä, vaan siitä, että määräaikaisuus on tarpeen tehtävien laadun ja yliopiston lainmukaisten tehtävien hoidon vuoksi.

Siitä, että yliopistolla on asetukseen perustuva velvollisuus kouluttaa kirkkomuusikoita, ei seuraa, että kirkkolaulutaiteen lehtorin virka tulisi täyttää pysyvästi. Yliopisto oli 31.12.2009 asti valtion tilivirasto. Rahoituksensa puitteissa yliopisto päättää itsenäisesti, miten se hoitaa sille laista ja asetuksista johtuvat tehtävät. Kirkkolaulutaiteen opetuksen järjestämisen osalta yliopistolla on vaihtoehtoina lehtoriopetus ja tuntiopetus. Yliopistolla ei ole laillista velvoitetta ylläpitää kirkkolaulutaiteen lehtoraattia.

Harkittaessa kirkkolaulutaiteen lehtorin viran täyttämistä määräajaksi 2003 – 2008 on painoarvoa annettu erityisesti sille, että virka on ainoa laatuaan. Muita kirkkolaulutaiteen virkoja ei yliopistossa tai muissa yliopistoissa ole. Tämä asettaa erityisvaatimuksia viran hoitajalle. Virkaa avoimeksi pantaessa yliopistolla on ollut perusteltuja syitä varautua siihen, että virkaan ei saada valit-

tua henkilöä, joka pystyisi vastaamaan kirkkolaulutaiteen keskeisestä opetuksesta ja alan opetuksen johtamisesta pysyvästi. Virantäyttöselostetta laadittaessa vuodenvaihteessa 2002 – 2003 yliopisto oli tilanteessa, jossa sillä oli koko viran 20-vuotisen olemassaolon ajan ollut ongelmia sen suhteen, että virkaa hoitaneilla ei ollut erityismielenkiintoa kirkkolaulutaiteeseen. Kirkkolaulutaiteen asemesta lehtorit olivat halunneet opettaa muita laulun osa-alueita. Tämä oli yksi merkittävä määräaikaaisuuden puolesta puhunut tekijä. Yliopiston tiukoissa resursseissa ei ollut tilaa pysyväle lehtoraatille ilman varmuutta siitä, että henkilö todella haluaa ja kykenee pitkällä aikavälillä hoitamaan päävastuun kirkkolaulutaiteen opetuksesta.

Yliopistolla oli virantäyttöhetkellä laillinen oikeus varautua siihen, että sen opetusresurssien allokointia on tarpeen muuttaa siten, että kirkkolaulutaiteen päävastuuta ei enää toteutettaisikaan erillisen lehtoraatin puitteissa. Vastuupettajan tehtävät voitaisiin siirtää jollekin toiselle lehtorille tai professorille ja opetus hoitaa pääosin tuntiopetuksena. Lehtoraatin olemassaolo on tullut konkreettisesti harkittavaksi viimeistään voimavaraohjelman laatimisen yhteydessä vuonna 2007. Se, että myöhemmin lehtoraatti on päätetty vakinaistaa, ei poista näiden epävarmuustekijöiden aiempaa olemassaoloa.

Määräaikaiseen virkasuhteeseen 2008 – 2009 nimittämisen perusteena on ollut taidealan opetusviran yleinen luonne, mutta myös se tosiasia, että nimityshetkellä on vallinnut epävarmuus kyseisen lehtoraatin tulevaisuudesta. Yliopistossa ei käytetä yhden vuoden määräaikaaisuutta vain viran taiteellisesta luonteesta johtuen. Vuoden määräaikaisuus viittaa selvästi talon sisällä käynnissä oleviin opetustoiminnan järjestelyihin.

Tavoite lehtoriopetuksen vähentämisestä ja tuntiopetuksen lisäämisestä on kirjattu yliopiston opetussuunnitelmaan vuosille 2008 – 2015. Laulumusiikin osastolta suunnitelma edellyttää kuudesta seitsemään kuukausipalkkaisen viran vähentämistä vuoteen 2015 mennessä. Koska tähän dokumentoituun strategiaan liittyvä tarkempi henkilöstösuunnitelma on ollut keskeneräinen, on kirkkolaulutaiteen lehtorin virkaan kohdistunut aito lopettamisuhka eikä sitä ole voitu täyttää toistaiseksi. Tilanteeseen on edelleen vaikuttanut merkittävästi laulumusiikin osaston erityisen kireä taloustilanne. Oma merkittävä lisäongelma laulumusiikin osaston talouden ja virkarakenteen suunnitteluun on aiheutunut siitä, että käsillä on ollut riski siitä, että yliopiston rehtori B olisi joutunut palaamaan rehtorin tehtävistä opetusvirkaansa osastolle. B on hoitaakseen rehtorin tehtävää ollut syksystä 2004 virkavapaalla lied-musiikin (piano) virastaan laulumusiikin osastolla. Hänen viiden vuoden virkakautensa oli päättymässä heinäkuussa 2009. Virantäyttöä talvella 2008 valmisteltaessa oli olemassa todellinen mahdollisuus, että B:tä ei valita jatkokaudelle. Kirkkolaulutaiteen lehtorin viran rahoitus ja tulevaisuus on siten ollut aidosti vaaka-laudalla, minkä vuoksi virka on täytetty vain vuodeksi. Kyse on ollut valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta tehtävien hoidon väliaikaisesta järjestämisestä. Määräaikaaisuuden päättyessä 2009 tilanne on ollut jo toinen ja päätös siitä, että virkaa ei lopeta, on voitu tehdä. Rehtorin vaalikollegio valitsi B:n maaliskuussa 2009 uudelle viisivuotiskaudelle, mikä tarkoitti sitä, että riski B:n paluusta laulumusiikin osastolle poistui. Rehtorille on lisäksi tällöin vahvistunut näkemys siitä, että jatkossakin kirkkolaulutaiteen opettaminen vaatii lehtoraatin. Myös viranhakijat, mukaan lukien A, on voitu ennakoida siinä määrin, että jo etukäteen on tiedetty virkaan voitavan nimittää henkilö, joka

haluaa ja kykenee hoitamaan kirkkolaulutaiteen ylintä virkaa maassamme pitkäjänteisesti opetustarpeeseen vastaten.

Korvausta arvioitaessa on otettava huomioon, että tapauksessa ei ole kyse varsinaisesta määräaikaishuollon ketjutuksesta. Kyse on ollut vain kahdesta määräaikaishuollon, joista toinen on ollut alalla normaali viiden vuoden määräaikaishuollon ja toinen asioiden järjestelyn kannalta perusteltu lyhyt yhden vuoden määräaikaishuollon. A:n virkasuhde yliopistoon ei myöskään ole ollut erityisen pitkä eikä A:n henkilö ole vaikuttanut virkojen määräaikaishuollon.

Yliopisto on ollut tietoinen A:n sairaudesta ja pyrkinyt kaikin tavoin yhdessä työterveyshuollon kanssa tarjoamaan sellaista tukea, jolla hänen terveytensä ja tilanteensa olisi saatu kohennettua. Viran jatkumisen aiheuttama epävarmuus ja palvelussuhteen päättymisestä aiheutunut pettymys sekä ahdistus eivät tule korvattaviksi virkamieslain 56 §:n nojalla.

A:n nimityksiin on ollut valtion virkamieslain 9 §:n 2 momentissa ja 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut perusteet. Yliopiston tarkoituksena ei ole ollut määräaikaishuollon täytetyn viran ja määräaikaisen virkasuhteen käytöllä kiertää pysyviin virkasuhteisiin liittyvää virkamiesten irtisanomissuojaa, vaan huolehtia mahdollisimman tarkoin siitä, että yliopiston opetuksen tarjonta vastaa opetustarpeita.

Vastaselitys

A on antamassaan vastaselityksessä todennut muun ohella seuraavaa:

Yliopiston vastineessa esittämät perustelut tehtävän määräaikaishuollon eivätkä juurikaan perustu viran tehtäviin vaan opettajan henkilöön. Yliopiston toiminta määräaikaisten virkasuhteiden käyttämisestä opetushenkilöiden rekrytoimisessa on vastineen mukaan systemaattista, mikä ei suinkaan vähennä rikkeen suuruutta tai teon moitittavuutta.

Kirkkolaulutaiteen lehtorin tehtäviin kuuluu laulunopetusta ensisijaisesti kirkkomusiikin opiskelijoille, mutta opettaja voi antaa opetusta myös muille talon opiskelijoille. Lisäksi laulunopetusta samoin kuin kirkkomusiikin koulutusta on ollut yliopistossa vuosia, pyrkijöitä on riittävästi eikä voida olettaa, että opetus loppuisi. Hakijajoukkoa ei voida myöskään pitää ennalta tuntemattomana. Lisäksi kirkkolaulutaiteen lehtoraattiin sisältyy vastuu opetuksen kehittämisestä ja koordinoimisesta, opetussuunnittelusta ja oppilaiden sijoittelusta opettajille. Kaikki tämä kertoo tehtävän pysyvyydestä eikä opetustarpeen muuttumista voida pitää tässä tapauksessa määräaikaishuollon todellisuutena perusteena.

Jos yksilöopetuksen asettamat vaatimukset hyväksytään määräaikaishuollon perusteluksi, yliopistoon ei voida koskaan nimittää ainoatakaan opettajaa toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen. Opiskelijoiden vaihtuessa on aina mahdollista, että syntyy tilanteita, joissa opettajat ja opiskelijat eivät tule toimeen keskenään – tilannehan ei johdu pelkästään opettajasta. Laulutaiteen lehtoreita on koko yliopistossa useampia kuin yksi, joten ristiriitatilanteissa opettajan vaihtaminen on ollut ja on jatkossakin mahdollista. Myös sivutoimisia tuntiopettajia on käytetty tällaisessa tilanteessa. Se, että yksilöope-

tus asettaa vaatimuksia ja niihin on kyettävä reagoimaan, ei muuta tehtävien pysyvyyttä miksiäkään. Tämän osoittaa luonnollisesti myös se, että kirkkolaulutaiteen nimitykset ennen vuotta 2003 oli tehty ja nimitys keväällä 2009 tehtiin toistaiseksi.

Määräaikaaisuuden pitää kohdistua tehtävään eikä sitä voida perustella tehtävään mahdollisesti hakevalla tai siihen mahdollisesti nimitettävällä henkilöllä tai hänen ominaisuuksillaan. Sen varmistamiseen, onko henkilö todellakin sopiva tehtävään, johon hänet on valittu, on käytössä virkamieslain mukainen koeaika, mutta sen pituus on maksimissaan kuusi kuukautta. Laissa säädetyt kelpoisuusvaatimukset, julkinen valintamenettely sekä koeaikajärjestelmä takaavat sen, että opettaja on kykenevä ja sopiva hoitamaan tehtävää. Jos sopivaa/pätevää työntekijää ei ole saatavilla, työnantaja voi jättää tehtävän täyttämättä – sopivuuden/pätevyyden kriteerit on määriteltävä hakuilmoituksessa.

Asetuksessa 410/1993 puhutaan yliopiston osalta ainoastaan taiteellista pätevyyttä edellyttävistä professorin peruspalkkaisista viroista, ei lehtoraateista. Näin ollen asetus ei puolla yliopiston lehtoraatin määräaikaaisuutta.

Vastineesta ei käy ilmi, miten opetuksen tarpeen pysyvyys vuonna 2003 oli väliaikaisesti epävarmaa, kun se oli ollut varmaa sitä ennen ja se oli varmaa taas vuonna 2009. Todellisuudessa kyse oli viiden vuoden koeajasta henkilön sopivuuden selvittämiseksi. Se, että yliopistossa mahdollisesti on ”käytäntönä”, että nimitys tehdään ensin viideksi vuodeksi, ei ole perustelu määräaikaaisuudelle. Perustelun pitää olla virkamieslain mukainen.

Vastineen mukaan päätös viran määräaikaaisuudesta tehdään ennen viran avoimeksi julistamista. Koska näin on, tuntuu erityisen vaikealta ymmärtää vastineen perusteluja siitä, että kontaktiopetuksessa opettajan ja opiskelijan vuorovaikutuksen ongelmat olisivat ratkaisevan tärkeitä tai että opettajan tekniset taidot, sukupuoli tai henkilökohtaiset ominaisuudet olisivat olennaisia. Tällaiset henkilöön liittyvät perustelut eivät voi olla tiedossa ennen kuin yksikään henkilö on edes voinut hakea virkaa. Määräaikaaisuuden perusteita arvioitaessa tulee pohtia tehtävän luonnetta ja tehtävien pysyvyyttä, ei tehtävää mahdollisesti hoitavan henkilön ominaisuuksia. Koska kyse on perusopetus-tehtävästä, henkilön taiteellisilla ominaisuuksilla ei ole vastaavanlaista merkitystä kuin esimerkiksi professorin tehtävässä saattaa olla.

Kummassakin nimityksessä ensisijaisena perusteena on ollut taidealan opetusviran luonne. Kaiken kaikkiaan määräaikaaisuuden perusteita arvioitaessa ei virka/virkasuhde –asialla ole merkitystä, vaan olennaista on, oliko työ pysyvää vai ei. Tehtävien pysyvyydestä ei ole epäselvyyttä, joten – vaikka kyse olisi ollut tuntiopettajan tehtävästä – nimityksen olisi pitänyt tapahtua toistaiseksi virkasuhteeseen, koska määräaikaperustetta ei ollut olemassa. Viran mahdollinen puuttuminen ei ole lain mukainen määräaikaaisuuden peruste. Silmä, että nimityksiä on ollut ”vain” kaksi, ei ole merkitystä, koska jo ensimmäisen nimityksen kohdalla kyse oli pysyvien työtehtävien hoitamisesta, ja nimitysten yhteiskesto on kuitenkin kuusi vuotta.

Syynä A:n yksivuotiseen nimitykseen on ollut osaston taloudellinen tilanne, joka on ollut epäselvä johtuen rehtorin mahdollisesta paluusta osastolle. Taloudellinen epävarmuus ei ole liittynyt erityisesti kirkkolaulutaiteen lehtorin

tehtäviin. Rehtori ei ole koskaan toiminut laulutaiteen lehtorina, vaan lied-musiikin (piano) lehtorina. Kirkkolaulutaiteen lehtoraatti ja lied-musiikin lehtoraatti ovat olleet olemassa yhtä aikaa ja myös täytettyinä yhtä aikaa.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta.

Pykälän 2 momentin mukaan virkaan voidaan nimittää määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy sitä vaatii.

Saman pykälän 3 momentin (30.11.2007/1088) mukaan jos virkamies nimitetään 1 tai 2 momentin nojalla määrääjäksi, tulee nimittämiskirjasta ilmetä määräaikaisuuden peruste. Virkamies on nimitettävä koko määräaikaisuuden perusteena olevaksi ajaksi, jollei erityisestä syystä toisin päätetä.

Valtion virkamieslain 56 §:n (30.11.2007/1088) mukaan virkamiehellä, joka on ilman 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta taikka ilman 9 §:n 3 momentissa säädettyä erityistä syytä nimitetty määrääjäksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määrääjäksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virastolta vähintään 6 ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Korvauksen määrää maksettavaksi virkamieslautakunta.

Oikeudellinen arviointi

Laulutaiteen lehtorin virka, jonka opetuslana on erityisesti kirkkolaulutaide, on kirkkolaulutaiteen ainoa virka ja siihen sisältyy kokonaisvastuu kirkkolaulutaiteen opetuksesta yliopistossa. Lehtoraattiin liittyy keskeisen kirkkolaulutaiteen opetusvastuun lisäksi vastuu kirkkolaulutaiteen opetuksen kehittämisestä ja opetuksen koordinoimista, mikä tarkoittaa muun muassa vuosittaista opetussuunnittelua ja oppilaiden sijoittamista eri opettajille.

Kirkkomuusikoiden koulutus on ollut osa yliopiston toimintaa vuodesta 1951 ja kirkkolaulutaiteen lehtorin virka on ollut olemassa yli 20 vuotta.

Nimitys 1.8.2003 – 31.7.2008

Perusteeksi A:n nimittämiseksi määräajaksi virkaan on esitetty taidealan opetusviran yleinen luonne, viran uniikki luonne ja potentiaalisen hakijajoukon tuntemattomuus sekä yliopiston laillinen oikeus varautua siihen, että opetusresurssien allokointia on tarpeen muuttaa siten, että kirkkolaulutaiteen päävastuuta ei enää toteutettaisikaan erillisen lehtoraatin puitteissa. Virantäytöselosteen 15.1.2003 mukaan perusteena viran täyttämiseksi määräajaksi on taidealan opetusviran luonteeseen ja yliopiston toimintaan sekä sen musiikinopetukseen liittyvät erityispiirteet.

Virkamieslautakunta toteaa, että virkaan voidaan virkamieslain 9 §:n 2 momentin nojalla nimittää määräajaksi myös silloin, kun tehtävä sinänsä on pysyvä. Nimittävällä viranomaisella on mahdollisuus harkita kussakin nimittämistilanteessa, nimittääkö se virkaan määräajaksi vai toistaiseksi, jos määräaikaisuuden peruste on olemassa. Virkamieslautakunta katsoo, että yliopistolla on ollut taidealan opetusviran yleisen luonteen ja nyt kyseessä olevan viran ainutlaatuisuuden perusteella tehtäviinsä ja toimintaansa liittyvä syy viran määräaikaiseen täyttämiseen ajaksi 1.8.2003 – 31.7.2008. Kun viran täyttämisestä määräajaksi oli päätetty jo ennen hakuilmoituksen antamista laaditussa virantäytöselosteesta tästä selosteesta ilmenevillä perusteilla, ei A:n nimittäminen määräajaksi virkaan ole johtunut miltenkään osin hänen henkilöstään. Yliopistolla on siten ollut valtion virkamieslain 9 §:n 2 momentin mukainen peruste nimityksen määräaikaaisuudelle.

Nimitys 1.8.2008 – 31.7.2009

A:n nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen on esitetyn selvityksen mukaan perustunut käynnissä olleisiin opetustoiminnan järjestelyihin, laulumusiikin osaston erityisen kireään taloudelliseen tilanteeseen sekä varautumiseen yliopiston rehtorin palaamisesta lehtorin virkaansa laulumusiikin osastolle.

Yliopistolla on yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä, yliopistojen koulutusohjelmista ja erikoistumiskoulutuksista annetun opetusministeriön asetuksen (568/2005) 7 § 1 momentin 4 kohdan nojalla velvollisuus kirkkomusiikin koulutusohjelman järjestämiseen ja siten myös kirkkolaulutaiteen opetuksen antamiseen. Kirkkolaulutaiteen lehtorille kuuluneita tehtäviä on näin ollen pidettävä pysyvinä. Tehtävien pysyvyydestä johtuen laulumusiikin osaston taloudellinen tilanne ja rehtorin mahdollinen paluu laulumusiikin osastolle Lied-musiikin (piano) lehtorin virkaan eivät muodosta valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaista perusteta määräaikaisen virkasuhteen käyttämiseen.

Yliopiston vastineen mukaan vuosien 2008 – 2015 opetussuunnitelma on edellyttänyt kuudesta seitsemään kuukausipalkkaisen viran vähentämistä laulumusiikin osastolta vuoteen 2015 mennessä ja opetussuunnitelmaan liittyvä tarkempi henkilöstösuunnitelma on ollut nimityspäätöstä tehtäessä kesken-eräinen. A:n hoitaman viran täyttämiseksi toistaiseksi on laadittu virantäytöseloste 16.3.2009. Yliopiston vastineen mukaan rehtorille oli tällöin vahvis-

tunut näkemys siitä, että jatkossakin kirkkolaulutaiteen opettaminen vaatii lehtoraatin.

Opetussuunnitelmaan liittyvää henkilöstösuunnitelmaa ei voida pitää sellaisena organisaatiouudistusta koskevana suunnitelmana, joka olisi suunnitelman keskeneräisyyden perusteella oikeuttanut määräaikaisen virkasuhteen käyttämiseen. Kun otetaan huomioon A:n hoitaman viran ainutlaatuisuus ja viran opetusalaan kuuluvien tehtävien pysyvyys, ei asiassa ole käynyt ilmi, että virka olisi muutoinkaan lakkauttamisuhan kohteena. Yliopistolla ei siten voida katsoa olleen valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaista perustetta määräaikaisen virkasuhteen käyttämiseen.

Lopputulos

Yliopistolla ei ole ollut valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaista perustetta nimittää A määräaikaiseen virkasuhteeseen ajaksi 1.8.2008 – 31.7.2009. Korvauksen määrää harkittaessa on otettu huomioon A:n ikä, hänen palvelussuhteensa kesto sekä hänen mahdollisuutensa saada tulevaisuudessa ammattiaan tai koulutustaan vastaavaa työtä.

Päätös

Yliopisto määrätään suorittamaan virkamieslain 56 §:n mukaisena korvauksena A:lle kuuden (6) kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 9 § ja 56 §

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Pia Repo

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen ja jäsen Kulla sekä vähemmistöt yhtäältä jäsenet M. Nieminen, Komulainen ja Keturi, toisaalta jäsen Paanetoja ja kolmanneksi jäsenet Äijälä, Isomäki ja A. Nieminen.

Vähemmistön äänestyslausumat ovat liitteenä.

Liite

Eri mieltä olleiden jäsenten M. Niemisen, Komulaisen ja Keturin äänestyslausunto

Nimitys 1.8.2003 – 31.7.2008

Laulutaiteen lehtorin virka, jonka opetusalanana on erityisesti kirkkolaulutaide, on ollut ennen nyt kyseessä olevaa nimitystä vakinaisesti täytettynä yli 20 vuoden ajan. Vaikka yliopistolla on tämän estämättä ollut oikeus harkita, julistetaanko virka haettavaksi määräajaksi vai toistaiseksi, ei A:n nimittämislle määräajaksi virkaan voida katsoa olleen nyt kyseessä olevissa oloissa viran tehtävien pysyvyys huomioon otettuna viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvää perusteltua syytä.

Nimitys 1.8.2008 – 31.7.2009

Nimityksen 1.8.2008 – 31.7.2009 osalta yhdyimme enemmistön näkemykseen.

Lopputulos

Yliopistolla ei ole ollut valtion virkamieslain 9 §:n 2 momentin mukaista perustetta nimittää A määräaikaiseen virkaan ajaksi 1.8.2003 – 31.7.2008 eikä valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaista perustetta nimittää A määräaikaiseen virkasuhteeseen ajaksi 1.8.2008 – 31.7.2009. Korvauksen määrää harkittaessa on otettu huomioon A:n ikä, hänen palvelussuhteensa kesto sekä hänen mahdollisuutensa saada tulevaisuudessa ammattiaan tai koulutustaan vastaavaa työtä.

Määräämme yliopiston maksamaan A:lle kymmenen (10) kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen.

Liite

Eri mieltä olleen jäsen Paanetojan äänestyslausunto

Yhdyn nimityksen 1.8.2003 – 31.7.2008 osalta muutoin jäsenten M. Niemisen, Komulaisen ja Keturin äänestyslausuntoon ja nimityksen 1.8.2008 – 31.7.2009 osalta muutoin enemmistön näkemykseen, mutta määrään yliopiston maksamaan A:lle kahdeksan (8) kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen.

Eri mieltä olleiden jäsenten Äijälän, Isomäen ja A. Niemisen äänestyslausunto

Nimitys 1.8.2003 – 31.7.2008

Yhdymme nimityksen 1.8.2003 – 31.7.2008 osalta enemmistön näkemykseen.

Nimitys 1.8.2008 – 31.7.2009

Katsomme, että henkilöstövähennyksiä edellyttävään vuosien 2008 – 2015 opetussuunnitelmaan liittyvän henkilöstösuunnitelman keskeneräisyys on nimityspäätöstä tehtäessä muodostanut valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaisen perusteen määräaikaisen virkasuhteen käyttämiselle.

Lopputulos

A:lla ei ole miltään osin oikeutta hakemaansa korvaukseen.

Hylkäämme A:n korvausvaatimuksen.